

CELEBRITATS ARTÍSTICAS.**Francisco Planté.****FRANCISCO PLANTÉ.**

De pianista se 'n ha de venir de mena.

Aprenguin de música, seguinse al piano, visquin exclusivament enamorats de las *teclas* (un amor com qualsevol altre), passin lo temps acariciantlas ab ternura, sotregantlas ab furia, estudihin dia y nit y prenguinse tant temps com vulgan... si volen fins lo dia del judici á las tres de la tarde... m' es indiferent; jo 'ls asseguro una cosa.

Si no han nascut pianistas, tant es que risquin com que rasquin, tocarán lo piano ab precisió, ab agilitat, ab bon gust; pero no serán pianistas.

Es necessari per serho tenir bén armonisada l' ànima, y bén afinats los nervis; sentir l' art y saber comunicar aquest sentiment als altres, abandonarse á la fuga de l' inspiració... fer prodigis tant immensos com passar per un fil de seda sense balancí y no caure.

En Planté es d' aquests, com ho es en Rubinstein, com ho es lo nostre Vidiella, que si no tingüés por de ferli mal l' hi daria una clatellada cada cop que'l veig, en lloc de donar concerts, donant llissons, com si lo que sab en Vidiella pogués ensenyarse.

* * * «Es millor en Planté qu' en Rubinstein?

Això preguntavan molts lo dia del debut del gran pianista francés, y 's feyan ab tal motiu numerosas dissertacions, com si hi hagués un tirabuquet per pesar qualitats y mérits.

Pero, senyors, convéncense de una cosa: hi ha grandeses que no entran á las balansas, y Planté es una d' aquestas: no es superior ni inferior á Rubinstein. ¿Saben á qui es igual? A si mateix.

Per lo tant déixinse de càlculs y caborias: escoltin y admirin. Aquesta es l' única manera de sentir á aquests gegants del art. Lo mer fet de volerlos examinar y comparar, demostra que no han sabut escoltarlos ab atenció, y qui 's troba en aquest cas, es incompetent per jucarlos.

* * * Planté, fill d' Orthez (Baixos Pirineus) nasqué 'l dos de mars de 1839. Nen, lo piano fou la sèva joguina; jovent fou la sèva única preocupació. Entrà en lo Conservatori de Paris quan tenia 14 anys, y set mesos després guanyava 'l primer premi, assombrant al auditori per sa pasmosa precocitat.

Proseguí sos estudis musicals, doná concerts y jun dia tingué la sort de que no l' aplaudissen.

Si, la sort, perque no hi ha per un jove res tant perillós com l' aplauso. Quan l' ànima es tendre, succeeix ab ella lo que ab los arbres plantats de poch: lo vent los trosa, devegadas los trencà. ¡Ay del infelis artista que 's deixa embriagar en sa edat primera pels aplausos que l' hi prodigan!

Planté desesperat de la freda y desusada acullida que

acabava de rebre, se'n anà desesperat à la sèva terra, y l' piano, que havia sigut causa de la seva desesperació, sigué la font del seu consol. Al piano acudia per consolarse, y estudiá, sol, aïslat, sense rebre extrañas influències, abandonantse enterament als seus propis medis, à la sèva inspiració, colocantse davant dels grans mestres, empapantse d' ells, interpretantlos tal com los sentia.

Déu anys durà aquest desterro voluntari.

Y quan Mahoma tornà del seu retiro, home fet, artista acabat, domesticà à las multituds, que al sentirlo, s' prosternavan y deyan:

— Scarlatti, Haendel, Bach, Chopin, Mendelssohn... aquests mestres son Déu; pero Planté es lo seu profeta.

*

Després, sent Fransa massa petita per la sèva glòria, recorregué las principals ciutats de Europa, sent per tot arreu aplaudit, admirat, venerat.

Relatar los seus èxits fora cosa que faria interminable aquest article. Planté conta 'ls concerts per triunfos.

— Se'n volen convense?

Vagin à sentirlo. Encare hi son à temps.

Avuy nos cab l'hónra de albergarlo dintre de Barcelona, y aqui ahont lo piano tè tants aficionats, no es extrany que desde l' primer moment s' haja fet en Planté ab tal número de admiradors, havent tingut un d' aquells èxits que se'n veuen pochs. Apenas comensava l' concert, lo públic ja 's donava: després davant de las sèvras qualitats colossals, de las sèvras facultats prodigiosas, anava seguntlo sedubit per aquella màgia que fascina y que sols produheixen los grans artistas. ¡Ay, Sr. Planté! Cregui que ha fet molt bè de plantarse, sino 'ns mata de gust.

Jo resumiré l' meu judici ab bréus paraules:

Planté es un pianista raro: executa ab pureza incomparable, vencent dificultats inmensas. No se l' hi coneix cap vici. Està sempre en equilibri. Es la virginitat y la poesia del piano.

J. R. R.

L' HIVERN Y LA PRIMAVERA.

L' escena, los salons de la Viuda de Riusech.

Los joves ballan, los jamons (no tot han de ser jamones) jugan al tresillo.

D. Pancho 's passeja.

Brillants à la petxera grossos com eigrons, quatre anells ab brillants al indice de la mà dreta, dos més al indice de l' esquerra, una gran leontina d' or, tant groixuda que sembla que l' fà anar encongit, per més qu' ell procura posar-se tiesso, y al mitj del medalló un altre brillant, mes resplendent, més gros que 'ls dels anells y 'ls de la petxera.

Y no 'ls dono cap més dato sinò que tè l' cútis de color de noguera sense barnissar, perque vègin en aquest americano la reproducció perfecta de un apardor ambulant de argenteria.

D. Pancho tè xeixanta anys y es solter.

No ha trobat encare una dona com ell desitja: senzilla y guapa.

— La trobarà?

*

Precisament aquella nit freqüenta la reunió per primera vegada una nena preciosa.

— D' hont es aquella morena d' allà? pregunta l' americano, que tot d' un plegat sent córrela per las venas l' ardor del sol de Cuba.

— Es de Vilafranca, l' hi responen.

— Vosté la coneix?

— Jo ho crech.

— Es rica?

— Pobre.

— Gracias, deya D. Pancho. Y apart anyadia: — Ja es mèva.

*

Los preliminars del matrimoni 's feren ab molta promptitud. D. Pancho anava depressa y l' Elissa no anava à poch à poch.

— Quina fortuna deya l' pare d' ella, — un trist empleat de 10,000 rals. — Casarla ab aquest ricatxo!..

Y la néna qu' era positivista, contemplant los brillants de D. Pancho no l' hi veia la cara, ni 'ls anys, ni las genivas. A caball regalat no l' hi miris lo dentat.

Dos mesos després de coneixe s' se casavan.

Al sortir de l' iglesia, l' melje de D. Pancho que formava part de la comitiva, al donar l' enhorabona al núvi, l' hi deya:

— Molt cuidado D. Pancho... Calculi que vosté ja no es un jove de vint anys... y perdoni si 'm prench la llibertat de aconsellarlo. Só facultatiu, conech lo seu temperament; y, creguim, las conseqüències de no saber reprimir las passions, à l' edat de vosté, son fúnestíssimas... Ab això, tinguïo present: en aquests cassos més val menjar poch y pahir bè.

D. Pancho va donarli las gràcies pèl consell, prometent seguirlo, al peu de la llètra.

*

Y efectivament.

La casa de D. Pancho transformada en un palacio sumtuós, desvanescuda la gatzara de la boda, quan D. Pancho y Elissa 's trobaren cara cara, presenciat un contracte, una espècie de codicili, als capitols matrimonials.

Elissa, elegantment vestida, y tota ruborosa, estava encantadora. D. Pancho 's mossegava 'ls llabis.

Per últim, se recordà del metje y desbotà:

— Elissa, digué, hermosa méva... Conech que m' estimis... si, y per lo mateix, sé que 't desvetllarás per la méva felicitat. Feste càrrec de la méva edat, y compendràs que l' descans m' es necessari. Per això hi disposat que tú dormis aquí, jo dormiré à las habitacions del darrera. Una cosa 't suplico, y es que cada quinze dias me permetis olvidar aquesta separació... Si, cada quinze dias, ab la major puntualitat, vindré à parlar un rato ab tú.

Elissa estava ab lo front baix. ¡Qué havia de fer la pobreta?

— Aceptas, esposa méva?

— ¡Cóm noi! digué ella insinuant una sonrisa.

Don Pancho estava conmogut davant de tant candor, de tanta humilitat, de tanta inmensa benevolència.

*

Primera nit: D. Pancho ** passa dormint tot de un tiron; l' Elissa dorm també.

Primer dia: visitas de las amigas, preguntas à la novia, rialletas maliciosas.

Segona nit: Don Pancho dorm tranquilament; l' Elissa no pot dormir: se recorda de las visitas que ha rebut durant lo dia... de lo que l' hi han dit... de las rialletas... Unicament à la matinada logra conciliar lo son.

Tercera nit: ell continua dormint com un sòch: en quan à ella, té agitació, insomni, gran frisana. L' endemà al llevarse observa que fà ulleras.

Quarta nit: D. Pancho dorm. A lo millor sent uns copets à la porta. 'S desverga. Los cops repeteixen. Esparverà pregunta:

— Qui hi ha?

— Jo, respon una véu de dona, tota tremolosa.

— Elissa, gets tú?... ¿Qué tens alguna cosa?..

— No, Pancho mèu, no.

— Y donchs qué vols?..

L' Elissa fà un suspir y exclama:

— Venia à demanarte un favor... Venia à veure si podrías adelantarme una quinzena...

Al arribar aquí, res més.

Cau lo telò.

∴ Al Tivoli, L'Infern continua donant molt bonas entrades. Escotin, ab los frets d'are çahont volen estar millor que al infern?

∴ Los noys de la Casa de Caritat ván ser obsequiats per l' empresa del Teatro Espanyol ab una representació de la Urganda, lo diumenje à la tarda. Las empresas caritativas que donan una tarda d' alegria à tants pobres desamparats, mereixen un aplauso.

Al vespre la funció estava dedicada al general Blanco.

Tardà y vespre dos bonas entrades.

∴ Lo Circo Barcelonés vā atrayent al públic que las festas s' hi deixa caure d' allò més.

Amar sin conocer, que'l dia del estreno vā anar bastante magre, are s' ha aixeribit y agrada.

∴ Lo Circo Ecuestre millorat y arreglat ha obert novament sus portas, y la companyia de miss Zao treballa ab dalit y bon èxit.

Allo dels fantoches no acaba de entrar; en cambi 'ls demés números ván molt bè, y això fa que 'l públic respongui als esforços de la empresa.

∴ Tots los diaris han publicat la llista de la companyia lírica que actuará en lo Teatro del Liceo.

Ningú s' esperava que ab tant poch temps y dadas las circumstancies, pogués reunirse una companyia tant completa y de primissimo cartello com la que 'l señor Bernis nos presenta.

Quan jo vaig llegir lo nom del Stagno y de la Cepeda ja vaig dir entre mi: ¡Noy, això marxa!

Pero amigó, sembla que 'n Bernis vol lluhirse, y no 'n tè prou ab aquells noms, sinó que 'ns escritura à 'n en David, lo célebre baix del qui tants recorts guardan los filarmònics barcelonins.

Y de la Marini... que me 'n diuhen?

Que tot lo mon la coneix, per haver fet un verdader furor ab la Gioconda.

Donchs nosaltres no hem de ser mènos. Sentirem la Gioconda, y fins lo Ducca d' Alba, la obra pòstuma de 'n Donizetti.

Decididament aquesta temporada promet. No més faltan uns quans días per obrir-se 'l teatro.

Jo ja he disposat que 'ls días d' òpera la dona m' arregli 'l sopar per las set en punt. No 'n vull perdre una nota.

La porta del carrer de Sant Pau ja 'm coneix dels altres anys. Cada vespre soch lo primer de darli la bona nit.

N. N. N.

L' APRENENT-POETA.

Junt à una taula apoyat
Ab la mà al front, amohinat,
Descobert de cap, tot sol,
Buscant termes, pensatiu,
L' aprenent-poeta escriu
Y may escriu... lo que vol.

Cavilant incessantment,
S' inspira à cada moment;
Y al voler versifica,
Treua la ploma, apunta, esmena,
Borra, gira full, remena...
Y.... may sab com comensá.

Troba ben clars consonants,
Pochs termes, molts assonants,
Y... ¡sempr li sobran lemas!
Encabessa, posa títol,
Y may ompleña 'l capitol,
Puig... ¡sempr li hi faltan temes!

Entre cantars, seguidillas,
Sonets, décimas, quintillas...
May acaba d' escullir,
Tría, ralla un paperet,
Y al fi, resolt, fa un «Sonet»...
¡Quin bunyol!... No 's pot llegir.

Vol imitar als poetas alts
Fent poemas d' octavas reals;
Vol ser poeta d' aquells fins;
Vol fer una pessa, un drama,
Vol, mes bè, alcansá gran fama
Y no mes fà.... redolins.

Tot li es fàcil: l' ambició
Omplint sa imaginació
D' idees, d' elles abusa;
Y ab tant continua fal-lera
S' consum y s' desespera...
Es un márlir de la Musa!

Li vè una idea: s' exalta:
Fé y constancia no li falta
Per desarrollarla bè:
Proba... n' surt al capdevall!
Si n' hi costa de treball!
Si n' hi costa de papè!

Satisfet, plé d' alegria,
La repassa, la copia.
La llegeix, y rellegeix....
La remet à «La Campana»,
Y respon, l' altra senmane:
«La poesia no serveix.»

PEPET DEL CARRIE

Al Principal n' hem encertat un' altra. *Tutti in maschera* de 'n Pedrotti ha obtingut una execució molt enraonada pels artistas de la colla den Cesari.

En altre lloc de aquet número ja hauran vist lo retrato y un article sobre l' eminent pianista Francesch Planté.

L' altre company de redacció ja 'ls parla del mérit de aquesta celebritat. A mi no mes me toca dirlos que si no, l' ván à sentir, no 'm mirin mai més la cara. Es de lo millor que ha vingut à Barcelona.

Me descuydava dirlos que l' dissapte vā donar-se 'l benefici de la senyoreta Tilde Fiorio. Ab lo ball del Dàndolo vaig anar tan acerat que no més vaig esser à temps per veure la ovació que se l' hi vā fer.

Cònsti que l' públic vā tractar à l' artista del modo que per son mérit s' ha fet mereixedora.

A Romea la companyia catalana continua ab *Lo timbal del Bruch*.

La castellana ha estrenat *Los conocimientos comedias* en 3 actes original de don Juan Marco.

A Novelets lo diumenje à la tarda ab un lleno à vessar vā posar-se *El testamento de un judío*.

Per la nit, vā estrenar-se en la present temporada *La novela de la vida*, ahont la senyora Mena y lò senyor Tutau vā ser molt aplaudits. Los demés actors estiguieren acertats en sos respectius papers.

ESQUELLOTS.

Al Dàndolo l' dissapte vā donar s' hi un ball esplèdit.

Lo bō y millor de Barcelona s' havia reunit á bordo de aquell magnifici barco, convertit en un saló de ball.

Los oficials feren los honors de la casa ab l' amabilitat que 'ls es propia.

L' aspecte del barco era encantador. Un gran embalat á la cuberta ahont s' hi combinavan las banderas nacionals y las italianas; grups de armes rodejats de flors, y al costat de una de las torres una magnifica cascada despenyantse per entre matas y plantas, real-sada pels reflexos de la llum elèctrica.

Cullit al vol:

—¡Qué donine! ¡Qué donine! deya un oficial, assombrat davant de tanta hermosura.

—Cuidado, que son las sirenas que han pujat á bordo.

—Senyoreta ¿vol concedirme l' wals?

—Ab molt gust l' hi concediria; pero ¿qué no vēu quinas empentas? No pot ballarse; es impossible.

—Jo sé un puesto que hi estarém amples.

—Digui.

—A dintre de un canó.

—Home, es xocant!

—¿Qué?

—Que un barco de guerra serveixi per ballarhi.

—Donchs jo trobo qu' es molt natural.

—Ay, ay ¿per qué?

—Sent de guerra aquest barco qui ha res més natural sinó que donga patacadás?

Diumenge passat reunió en la Academia de Bellas Arts.

Se tracta de donar una sessió dedicada á Fortuny, sessió que serà pública, á la qual es de creure que hi concorrerán las primeras famílies de Barcelona.

La sessió 's donarà en lo gran saló de l' Academia, quals parets estan totes enterament cubertas de quadros.

Un académich:

—Senyors: alguns quadros de aquests son poch decents... certas famílies no podrán venirhi sense ruborizarse: proposo que 'ls quadros en que hi figuraren donas despuntadas sigan tapats ab un vel.

Un altre académich, que per més senyas duya sotana.

—Té rahó l' Sr. Arquitecto... que 's tapin... que 's tapin.

Moraleja:—Pecat tapat es mitj perdonat.

Jo ja ho veig.

—Voléu una posició més rididul que la de certs académichs?

Figúrinse que l' esposa del qu' es casat ó la majorona del qu' es capellá, arriban á asistir á la sessió Fortuny y veuen aquell conjunt de carn femenina perfectament pintada.

—Ay Senyor!.. dirán: ¡qui ho havia de dir del meu senyor (ò del meu capellá)... tan virtuós que sembla!.. ¡Qui ho havia de dir que á horas perdudas se 'n venia cada dia á la Academia á veure aquestas figures tant escandalosas!

Tapèulas, tapèulas: que no se n' enterin ni las senyoras ni las majordonas.

Devegadas aquests descubriments portan molts disgustos en las famílias.

Y fins en las rectorias.

Per lo demés, l' art que han inmortalitat Rubens y l' Ticiano, pintant aquests prodigis de la naturalesa, en concepte de certs infelisos, no té cap vel.

Los que senten l' art, la mateixa bellesa 'ls inspira respecte, y 'ls allunya 'ls mals peusaments y las tentacions de la carn.

Unicament los esperits que blasponan de un amor exagerat á las bonas costums, quan veuen una estatua ó un quadro de cert gènero, se posan la mà als ulls.

Y miran per entre mitj dels dits.

Y...

Ploma detúra't, que l' hipocresia acostuma á ser sempre molt lasciva.

L' escena á un poble del baix Ampurdá.

Personatges: una pajesa que no ha pogut casarse, un home del art de la ploma y un senyor llogat per fer lo paper.

L' home del art de la ploma diu á la pajesa que l' hi ha trobat un partit, que un senyor riquissim s' ha enamorat d' ella, y que si s' hi casa serà felis. La pajesa

s' enternex y promet casarse, si l' senyor l' hi agrada.

Sortida del senyor llogat. Enamorament de la pajesa. Lo primer l' hi dona compte de las sèvas inmensas riquesas. Las millors casas de la vila l' hi pagan censos. Allá prop de la vila hi té un gran clos... Al dir això l' senyor llogat senyala l' cementiri.

La pagesa al sentirlo s' conmou. Ja s' imagina que serà senyora, y l' entrevista acaba ab la mútua promesa de casament.

En això l' home de l' art de la ploma intervè en la qüestió, donantlos entenent, perque l' projectat matrimoni no s' desfassa, de fer cada contrayent un dipòsit de doscents duros, ab la condició de que l' que s' desdiga de casarse 'ls perdrà.

La pobra pajesa hi cau de quatre potas, se fá l' dipòsit, y al cap de poch temps descobreix que l' seu nuvi no es tal senyor, ni tal aca, que s' ha vestit per jugar la comèdia, qu' es un pèrdis y un borratxo, que no té un quartó y que si arribès á casars' hi l' hi daria molt mal viure.

Desenllás: la pobra pajesa esborronada renuncia al matrimoni y pert lo dipòsit.

Los autors de aquest timo amorós, se 'ls parteixen amistosament, y la senzilla pagesa, per anys que visca, no tindrà prou ulls per plorar la pèrdua dels doscents duros.

Diuhens dels Estats Units que un metje ha inventat un' ayga tant sorprendent, que rentantse ab ella unes quantas vegadas, la pèl de un negre 's torna blanca.

Aixis com are l' lema dels homes generosos havia sigut sempre:—«Abolició de la esclavitut;» are, ab aquesta ayga, serà:—«Abolició dels negres.»

Vaya una gran cosa, aquesta ayga, deya un atvocat! Jo sense ayga, no més que ab un discurs ó ab un escrit, faig veure lo blanch negre, y l' negre blanch.

A Fransa fan broma ab tot.

Als atachs dels nihilistas, ha respondut un músich component una polka, titolada «La Dinamita.»

Y diu l' autor d' aquesta composició:

—Ab la mèva polka, se salta encare que no s' vulga.

Cullit al vol en una reunió:

—Enriqueta ¿quina edat té vosté?

—Veurà; quan vaig ab lo papá, tinch divuit anys. Are quan surto ab la mamá no 'n tinch més que dotze.

QUÈNTOS.

En una festa-major de fora.

—enyoreta, diu un jove dirigintse á una nena molt jove y molt caya, ¿vol ferme l' obsequi de concedirm'e l' primer wals?

La nena baixant la vista:

—Ho preguntaré á la mamá.

La mamá després de mirar al jove de cap á pèus, veyent que porta guants y que no tacará l' vestit de la sèva filla l' hi dona permís.

Després de ballar lo wals, la xicota que s' ha anat aixiribint, l' hi diu al jove:

—¿Vol venir demà ab nosaltres al riu, á pescá' anguilas?

Lo jove baixant lo cap.

—Ho preguntaré al papá.

—¿Cóm es que tú que sempre feyas gala d' estimar desinteressadament, de no apreciar lo diner per res, te casas ab una dona que no es jova ni bonica; pero que té dos milions de dot?

L' interpellat respon ab molt soch:

—Es que encare que no més me portés un milló, també m' hi casaria!

L' amo de una casa del Ensanche s' alaba de haber trobat uns porters, marit y muller, inmillorables.

—Això sí, diu, son una mica aficionats á alsá 'l cotxe: are s' emborratxa l' home, are la dona; pero may tots dos plegats: sempre n' hi ha un que vigila.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.

Una primera-tercera
segona al vestit la Quima,
que un total, mestre d' esgrima,
l' hi regalá hu Sant Pere.

Y com vol que l' hi dos-quarta
hu conservarla milló,
la fa fregar per la Marta,
ab uns polvos de llautó.

RAMON ROMANISQUIS.

II.

Lo terça-girat passat,
hu-dos á caball Solé,
y rodá l' prima cregué
sens la tot haber deixat.

UN RECOLETO.

MUDANSA.

Als barcos ne pots trobá
de total posat ab a.

En tot gos vēus lo primé
lo total posat ab e.

Per tot camí trobo jo
lo total juntat ab o.

SIMON DE SEDRUOL.

ANAGRANA.

Al germá de la primera
que fa molt temps guarda un dos,
vá sortirli un llop molt gros
espaniantlo en gran manera.

Y com que terça no anava
de cap modo 'l pogne batre,
y ab poch rato l' hi vá quatre
dos moltons dels que guardava.

UN TAPÉ Y F. DE T.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

1 2 3 4 5 6 7.—Lo que hi ba en la profesions.

1 7 6 7 4 2.—Nom de dona.

4 5 3 6 2.—Un aucell.

4 2 6 7.—Una fruta.

4 5 6.—Un comestible dols.

4 2.—Membre del cos humà.

2.—Una vocal.

XICH DE LAS B.

CONVERSA.

—¿Que hi há, Peret?

—Mira aquí, rodant lo mon.

—Ahont vás are?

—A Figueras á guanyarme la vida fent ballar...

—¿Qué es lo que fas ballar?

—Tots dos ho hem dit.

LLAM-BROCS.

QRADRAT DE PARAULAS.

• • •

Primera ratlla: un objecte pels fumadors.—2.ª Una atracció natural.—3.ª Persona que si no hagués existit, no foran al mon vostés.—4.ª Un adorno.

ANGELETA CASTANYER.

GEROGLÍFICH.

XIII

LO.

D.

LI.

D.

I.

UN NOV DE PROFIT.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

1. XARADA 1.ª—Sal.

2. ID. 2.ª—Ta-rra-go-na.

3. MUDANSA.—Val-Vel-Vil-Vol.

4. TRENCA-CLOSCAS.—Cardona.

5. ROMBO DE PARAULAS.

M

T A P

M A R I A

P I S

A

6. CONVERSA.—Matilde.

7. LOGOGRIFO NUMERICH.—Formatjer.

8. GEROGLÍFICH.—Dia niuvelós enganya al peresós.

ALMANACHS AMERICANS DE PARET.

AB XARADAS, EPÍGRAMAS, ENDEVINALLAS Y FINS GUIATS PER LAS CUINERAS.

Gran assortit

La pesca.

La cassa.